

Verulamski, je jel kmalu kaliti. Na Angleški sta se ga poprijela Hume in Locke in sta ga dosledno razvijala. Začetkom se je trdilo: Vse drugo je dvomno, samo, kar spoznavamo po izkustvu, je gotovo. A kmalu se je jelo tajiti tudi to. Tudi človeška čutila ne dajejo nobene izvestnosti; tudi njim ne smemo verjeti; tako so trdili kmalu učenci tistih, ki so z dvomom podrli resnici ves temelj.

Že na Angleškem se je ta dvomljivi duh pokazal tudi v verskem in nraavnem oziru. Že začetkom sedemnajstega veka je bilo mnogo mož, ki so se javno ponašali s svojim uporom proti cerkvenemu krščanstvu. Izprva so se upirali posamnim točkam, razdirali so le posamne stebre razodete vere, kmalu so se jeli ustavljati vsemu razodetju, naposled so tajili celó Boga in sploh vso izvestnost naravno-verskih resnic.

Z Angleškega je prešel ta upor na Francosko in je ondukaj v tako zvanih enciklopedistih imel najvneteje zastopnike. Bogotajstvo v verskem, podli cinizem v nraavnem, revolucijska kritika v političnem oziru — to so glavni znaki te dóbe. Završila jo je krvava prekucija, v kateri je padla Ljudevita XVI. glava pod giljotino.

Vse to gibanje je v svojem bistvu materialistično. V človeku ne vidi več krone stvarstvu, ne pozná več niti njegovega naravnega dostojanstva, o nadnaravnem namenu njegovem pa seveda neče vedeti nobene besedice.

Navidezno znanstveno je gledé na človeka utemeljen ta materializem šele po Darwinovi knjigi (v nemškem prevodu): „Abstammung des Menschen durch geschlechtliche Zuchtwahl“ l. 1871. — V tej knjigi trdi Darwin, da je človek

navstal v osrednji Afriki iz tako zvanih katarinskih opic v boju za obstoj in po spolskem izboru.

A že sto let preje je Adam Smith načela, po katerih je Darwin v svoji domišljiji skoval človeški rod, uporabljal na gospodarskem polju. Materializem v družabnem življenju se je torej pojavil preje, nego v naravoslovju, in po pravici trdimo, da je naravoslovsko raziskovanje v tem oziru stalo in še stoji pod vplivom družabno skvarjenega duha svojega časa.

Pot materializma se je torej pričela v modroslovju, nadaljevala v bogoslovju, brž potem prestavila v politiko in národno ekonomijo in šele nazadnje stopila na svoja naravoslovna, znanstvena tla.

Z materialističnimi družboslovci se bomo dosledno tudi pečali v svojih pomenkih; zlasti si bomo ogledali Karola Marksa in Engelsa, ki sta zaplodila sedanje tako silovito socijalno-demokratsko gibanje.

Če ostane kaj prostora, ozirali se bomo potem na posamne delavske stanove, ki potrebujejo socijalne preosnove. Opisali bomo njihove stiske in podali tudi sredstva, po katerih jim je mogoče rešiti se. Tako bomo, kakor se nadajamo, ustregli svojim bralcem in jim podali času primerne pouka in razvedrila na tem mestu. Bog blagoslovi naše delo, pomnóži število naših prijateljev in združi vse naše krščansko misleče domoljube v krepko, zmagalno četo proti vsem sovražnikom našega naroda!

Vabilo na naročbo.

Četudi so naše javne razmere leposlovju neugodne, vendar začenjamo z močnim pogumom 10. letnik. Zaupamo v pomoč božjo; zaupamo tudi trdno, da vstrajno delo ne bo brez uspeha.

Naš program je znan. Nikakega vzroka ni, da bi ga preminjali. Pač pa ga bomo v novem letu razširjali. Slovenci smo v poslednjem času jako napredovali, seveda v dobrem in slabem. „Dom in svet“ ne more biti dandanes kakor otrok, ki bi se samo igral; ne more biti kakor stari ded, ki bi pripovedoval samo lepe pravljice, marveč biti mora kakor zrel mož, ki umeva in hoče delati za blaginjo svojega bližnjega, pa tudi odločno braniti to blaginjo zoper vse krivične napade. Oznanjamo mir, ki je pred vsem potreben našemu narodu; a ni nam v mislih gnili mir, znamenje propalosti,

ampak mir v soglasju z večnimi resnicami, s krščanskimi načeli. Si vis pacem, para bellum: tudi miroljuben človek se mora včasih spoprijeti z objestnimi nemirneži in napadniki.

Zlasti se bomo prizadevali podajati veliko poročil in novic: o znanstvu, umetnosti, novih iznajdbah, gospodarskih izkušnjah itd., kakoršne bodo koristile slovenskim družinam.

Potrebno, jako potrebno se nam zdi, naročnikom poročati tudi o kmetiškem vprašanju.

Dovolj obljub, treba dejanj! Zopet nujno prosimo prijatelje svoje, naj se potrudijo za našo stvar z besedo in pisanjem.

V Ljubljani, dné 1. prosinca 1897.

Uredništvo in upravništvo.